

Vidensbehov på lokalt niveau

Forarbejde til kvalitetsundersøgelse – leverance 1

INDHOLD

Vidensbehov på lokalt niveau

1	Sammenfatning	4
1.1	Indledning	5
1.2	Formål med delleverance	6
1.3	Metode	6
1.4	Dataindsamling	6

2	Resultater	8
2.1	Behov for viden og data	8
2.2	Viden fra måleredskaber og egne undersøgelser	11
2.3	Opmærksomhedspunkter ift. en national undersøgelse	14

	Appendiks A – Interviewguides	16
--	--------------------------------------	-----------

---

1 Sammenfatning

Delleverance 1 er et todelt analysenotat baseret på en undersøgelse af, hvilken viden om kvalitet i dagtilbud der efterspørges på hhv. lokalt, kommunalt og nationalt niveau. Formålet med delleverance 1 er at sikre, at kvalitetsundersøgelsen opleves relevant hhv. lokalt i dagtilbud samt på kommunalt og nationalt niveau.

I denne delrapport afrapporteres analysen af, hvilken viden om kvalitet i dagtilbud der efterspørges lokalt i dagtilbud. I rapporten [Henvisning til VIVE's rapport] afrapporteres analysen af, hvilken viden om kvalitet i dagtilbud der efterspørges på kommunalt og nationalt niveau.

På tværs af fokusgrupper med dagtilbudsledere og pædagogisk personale er det et dominerende perspektiv, at de ikke oplever mangel på viden eller data, hverken om den styrkede pædagogiske læreplan eller børnenes udvikling. Derimod peger deltagerne på, at de mangler tid til at analysere og omsætte den viden, de har fra allerede eksisterende data, til konkrete handlinger.

På tværs af fokusgrupperne fremstår det tydeligt, at de alle har en stor mængde data, både ift. strukturel kvalitet (sygefravær, personaleudskiftning mv.), proceskvalitet (viden om det pædagogiske læringsmiljø) og betydningen for børnene (generel udvikling, sproglig udvikling, motorisk udvikling, trivsel mv.).

I fokusgrupperne med ledere fremhæves følgende temaer fra det fælles pædagogiske grundlag som særligt vigtige i en national undersøgelse:

- Børnesyn
- Børn i udsatte positioner
- Børneperspektiver og dannelse
- Pædagogisk læringsmiljø hele dagen.

I fokusgruppen med pædagogisk personale fremhæves følgende:

- Forældresamarbejde
- Leg
- Børn i udsatte positioner
- Børnesyn
- Børneperspektiver.

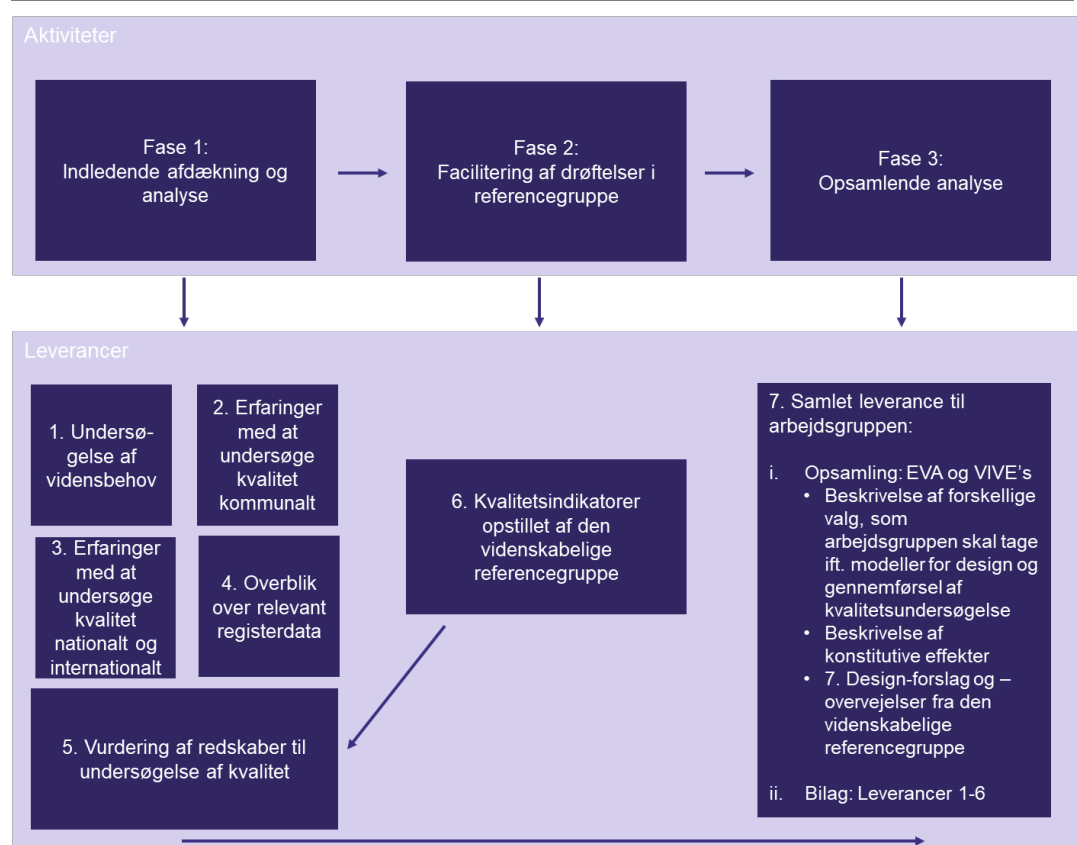
1.1 Indledning

Det fremgår af Aftale om kommunernes økonomi 2022, at regeringen og KL er enige om løbende at følge udviklingen af kvalitet i dagtilbud. Derfor igangsættes et arbejde med en kvalitetsundersøgelse på dagtilbudsområdet, der tager afsæt i den styrkede pædagogiske læreplan, den danske dagtilbudstradition og relevante data. Som led i kvalitetsundersøgelsen gennemføres et forarbejde.

Formålet med forarbejdet til kvalitetsundersøgelsen er overordnet at sætte retning for det videre arbejde med kvalitetsundersøgelsen. Forarbejdet til kvalitetsstudiet skal skabe et vidensbaseret grundlag for, at der kan tages stilling til kvalitetsundersøgelsens form, indhold og proces for gennemførelse. Som led i forarbejdet udarbejdes seks delleverancer og et opsamlende notat (leverance 7). Disse er illustreret i nedenstående figur. Dette notat udgør den ene halvdel af delleverance 1.

FIGUR 1.1

Overblik over leverancer ifm. forarbejdet

Note: "Arbejdsgruppe" henviser til Arbejdsgruppen for undersøgelse af kvalitet i dagtilbud, som består af KL, BUPL, FOA, Andreas Rasch-Christensen (formand for Partnerskabet for kvalitet i dagtilbud), Finansministeriet og Børne- og Undervisningsministeriet.

1.2 Formål med delleverance

Formålet med delleverance 1 er at sikre, at kvalitetsundersøgelsen opleves relevant hhv. lokalt i dagtilbud, på kommunalt og nationalt niveau. Det er derfor undersøgt, hvilken viden om realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan, herunder det pædagogiske grundlag, de tre niveauer vurderer, det vil være relevant, at undersøgelsen omfatter. Det kan fx være, hvilken viden man på kommunalt niveau har brug for i arbejdet med kommunale prioriteringer, hvad man på lokalt niveau i dagtilbud vurderer, der skal til for at understøtte den fortsatte udvikling af evalueringskulturen eller lignende. Samtidig skal det afdækkes, hvilken viden og data der er behov for på nationalt niveau for at opnå indblik i, hvorvidt de politiske mål for området, som udtrykt i den styrkede pædagogiske læreplan, er indfriet i tilstrækkelig grad.

I dette notat afdækker EVA vidensbehovet på lokalt niveau med fokus på både pædagogiske ledere og pædagogisk personale. VIVE står for afdækningen af det kommunale og nationale niveau, og fundene derfra findes i et separat notat.

1.3 Metode

Undersøgelsen blev tilrettelagt som en kvalitativ undersøgelse med fokusgrupper som datakilde. Emnet for fokusgrupperne var informanternes egne vidensbehov i deres daglige arbejde samt deres erfaringer med vidensbehov i relation til dialog med og understøttelse af øvrige niveauer. Dvs. ikke deres forestillinger eller viden om, hvilke vidensbehov andre aktører eller niveauer har. Derudover har fokusgrupperne haft et særligt fokus på, hvilken viden og data i relation til realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan, som kan understøtte lokal udvikling af kvalitet og give værdi i en evalueringskultur.

Vi har anvendt fokusgrupper som metode til at indsamle data fra dagtilbuddene. Fokusgrupper er en god metode i den konkrete sammenhæng, fordi emnet er komplekst og ikke nødvendigvis et, der fylder meget hos informanterne i deres daglige arbejde. Fokusgruppeformatet muliggør fælles refleksion over egen praksis og udviklingsperspektiver, hvilket kan åbne for nye indsigter og perspektiver hos de medvirkende og dermed give os mulighed for at indhente mere mættet og nuanceret empiri.

Fokusgrupperne tog afsæt i en semistruktureret interviewguide. Interviewguiden har sikret, at alle grupper kommer omkring de relevante emner, mens det semistrukturerede interview giver informanterne mulighed for at komme med perspektiver og relevante udvidelser af emnerne. Interviewguiden havde særligt fokus på vidensbehov i relation til det pædagogiske grundlag, men kom også omkring de seks læreplanstemaer og deres efterspørgsel efter viden og data mere overordnet. Hvert interview blev opsamlet i et referat, som blev udarbejdet af de deltagende konsulenter under fokusgruppen. Referatet indeholder de overordnede perspektiver fra interviewene samt relevante citater. Referaterne har dannet afsæt for nedenstående afrapportering på undersøgelsen.

1.4 Dataindsamling

Vi har gennemført tre fokusgrupper i alt. En fokusgruppe med pædagogisk personale og to fokusgrupper med ledere. De tre fokusgrupper blev afviklet virtuelt, dels for at forstyrre praksis mindst muligt, dels pga. COVID-19. Fokusgrupperne blev gennemført hhv. den 9. og 10. december 2021 og havde en varighed på 1 ½ time pr. fokusgruppe.

Hver af fokusgrupperne var planlagt til at bestå af fire informanter. Informanterne blev rekrutteret på baggrund af geografi og kommunestørrelse og ud fra et hensyn om at forstyrre praksis mindst muligt, hvorfor de seks casekommuner (delleverance 2) og kommuner med informanter til afdækning af de kommunale og nationale vidensbehov (VIVE's afrapportering) blev fravalgt. Der er alene rekrutteret informanter fra kommunale daginstitutioner. Den ene af de to lederfokusgrupper var desuden tiltænkt at skulle foregå fysisk, og derfor blev der til denne gruppe alene rekrutteret informanter fra Hovedstadsområdet. Fokusgruppen blev dog omlagt til virtuel fokusgruppe grundet COVID-19. Informanterne er rekrutteret via dagtilbudschefen eller anden relevant kontaktperson fra forvaltningen. Til fokusgruppen med pædagogisk personale er dagtilbudschefen blevet bedt om at udpege en leder, som herefter har udpeget en medarbejder. I tabellen nedenfor ses, hvilke kommuner som deltog i fokusgrupperne. De interviewede ledere havde et ledelsesspænd på mellem 25 og 100 medarbejdere. To af deltagerne i fokusgruppe 3 blev forhindret i at deltage pga. corona i institutionen, og der blev i januar 2022 i stedet gennemført enkeltinterviews med den ene af disse. Det sidste interview var trods flere forsøg umuligt at gennemføre pga. coronasituationen i vedkommendes institution.

TABEL 1.1

Informanter i de tre fokusgrupper

Fokusgruppe 1 (Leder)	Fokusgruppe 2 (Leder)	Fokusgruppe 3 (Pæd. personale)
Gentofte	Odense	Haderslev
Greve	Herning	Guldborgssund
Brøndby	Langeland	Thisted
Helsingør	Fanø	Kalundborg

1.4.1 Coronasituationens betydning for dataindsamlingen

Dataindsamlingen fandt sted i de sidste måneder af 2021 og start 2022, hvor coronasmitten var i vækst. Dette prægede i høj grad hverdagen i kommuner og institutioner og betød også, at det var usædvanligt vanskeligt at planlægge interview med såvel repræsentanter for de kommunale dagtilbudsforvaltninger som ledere og medarbejdere i dagtilbud. Som følge heraf blev et interview gennemført som enkeltinterview frem fokusgruppe, og et interview måtte opgives.

2 Resultater

I nedenstående kapitel præsenteres resultaterne fra fokusgrupperne. Kapitlet er struktureret således, at vi først præsenterer ledernes og det pædagogiske personales behov for viden og data, herefter den viden og data, de får fra måleredskaber, egne undersøgelser og tilsyn, og til sidst informanternes opmærksomhedspunkter ift. en national undersøgelse af kvalitet på dagtilbudsområdet.

2.1 Behov for viden og data

På tværs af det tre fokusgrupper er det et dominerende perspektiv, at de ikke oplever mangel på viden eller data, hverken om den styrkede pædagogiske læreplan eller børnenes udvikling. En leder fortæller:

Vi arbejder virkelig struktureret med data. Vi bruger blandt andet KIDS, hvor både ledelsen vurderer, og personalet vurderer. Og så har vi data fra Dialoghjulet om børnene [udvikling, trivsel og sundhed] og fra sprogvurderingerne.

Leder

Selvom moderator spurgte ind til forskellige elementer af den styrkede pædagogiske læreplan, herunder det fælles pædagogiske grundlag, læreplanstemaerne og øvrige krav, så var det den klare oplevelse blandt ledere og pædagoger, at der ikke var områder, som de ikke havde viden eller data om. Et dominerende perspektiv i både fokusgruppen med ledere og pædagogisk personale er, at de ikke mangler viden eller data, men i stedet tid til at analysere og omsætte viden og data til konkrete handlinger. Tre ledere fortæller:

Den største udfordringen for os er at få den [læreplanen] til at leve. Der har været meget fokus på implementeringen, men vi mangler tid. Tid til at reflektere over den hverdag, vi er i. Vi kan sagtens tilrettelægge refleksioner og indsamle data, men hvor får vi tiden til at analysere og omsætte det fra?

Leder

Vi har en masse af viden. Og mangler vi noget, så kan vi bare gå på emu'en. Men at få tygget det, både vores egne data og ny viden og sat det ind i hverdagen og ændret praksis. Puha, det er en kæmpe udfordring. Det bliver privatpraktiserende praksis, og det er ikke optimalt, men hvad skal vi gøre? Jeg har fx medhjælpere ansat i pædagogstillinger, fordi jeg ikke kan få uddannet personale.

Leder

Der ligger et kompendium uden lige med en masse viden om læreplanen, som man kan tage fat i, når og hvis man har tiden. I det mindste skal vi ikke bruge tid på at lede efter det og tænke, hvad skal vi gøre. For der ligger rigtig meget viden både på eva.dk og på emu'en, som er lige til at gå til. Og har været vores redning mange gange, når vi skulle noget hurtigt.

Leder

Den manglende tid fører ifølge en gruppe ledere til en nedprioritering af den systematiske evalueringsskiltur.

Den samme udfordring synes at gøre sig gældende blandt det pædagogiske personale. Personalet mener ikke, at man kan få for meget viden, men samtidig oplever de overordnet set ikke, at de på nuværende tidspunkt mangler viden og data, i hvert fald ikke viden om den styrkede pædagogiske læreplan. Hos personalet er det ligeledes tid, som de mangler, men de påpeger også, at de mangler struktur/faste procedurer til at bringe deres viden i spil og arbejde videre med den viden/data, man får. Fx nævnes, at hvis de gennemfører observationer af eget læringsmiljø, så mangler de tid til at arbejde videre med fundene. I den sammenhæng efterspørges også viden om, hvordan man på en konstruktiv måde kan arbejde videre med den viden, man indsamler om dagligdagen, uden at ens kollegaer misforstår eventuelle forslag til forbedringer.

Altså, jeg ved ikke, om vi mangler viden, men vi mangler måske mere tid til at udforske denne her viden. Vi snakker tit om, at vi skal blive bedre til at gå rundt og observere på hinanden og observere på de forskellige stuer, men fordi vi er så stort et hus, så er det også bare svært at få til at løbe rundt, hvis der lige pludselig mangler en på en stue, hvor der normalt er ti børn, og så står jeg lige alene, fordi jeg skal ind og observere på en anden stue. Så på den måde synes jeg mere, at vi mangler tid, fordi vi har enormt mange gode intentioner, vi har enormt mange gode snakke om alt det, vi gerne vil, hvor vi bare nogle gange mangler ressourcerne og muligheden for at få det ført ud i livet.

Pædagog

Vi mangler en rutine i at gøre det [indsamle viden om fx proceskvalitet], fordi vi gør det på stuebasis. Vi er meget delt op igen pga. højt smittetryk, især i vores kommune, men ellers så har vi meget fokus på, at det skal være en fast integreret del af vores hverdag. Vi arbejder meget målrettet på, at alle skal blive klædt godt på til at kunne lave positiv kollegial supervision i forhold til relationer. At det skal være med det positive fokus, så det ikke bliver følelsen af at skulle gå i rette med hinanden og ikke at skulle italesætte ting, man synes er problematiske, at det ikke skal være sådan noget problemfinderi, men at det skal være forsøg på at finde det, der er godt, og dyrke noget mere af det. Men jeg synes, at vi mangler mere struktur på den slags.

Pædagog

Evalueringen af den styrkede pædagogiske læreplan

Slutevalueringen af den styrkede pædagogiske læreplan viser, at selvom der er sket en positiv udvikling siden 2018, er det stadig blot 45 % af dagtilbudsscheferne, der i 2021 vurderer, at "alle eller næsten alle" eller "over halvdelen" af dagtilbuddene i deres kommune er meget tæt på at have realiseret intentionerne i fokusområdet Evalueringsskiltur. Der er med andre

ord stadig potentiale for mere fokus på evalueringskultur i nogle dagtilbud. Evalueringen viser bl.a., at:

12 % af daginstitutionslederne og 14 % af dagplejepædagogerne svarer, at deres praksis i mindre grad eller i meget lav grad er kendetegnet ved en evaluerende pædagogisk praksis, hvor der systematisk sættes fokus på forskellige områder og følges op på særskilte formål.

29 % af daginstitutionslederne og 45 % af dagplejepædagogerne svarer, at de i nogen grad eller i mindre grad har fokus på, at medarbejderne bruger pædagogisk dokumentation og refleksion til at justere det pædagogiske læringsmiljø.

Størstedelen af daginstitutionsledere og dagplejepædagoger svarer dog, at de har ændret noget i det pædagogiske læringsmiljø som følge af deres evalueringsarbejde. Blandt daginstitutionslederne svarer 70 % fx, at de på baggrund af evalueringsarbejdet har ændret den fysiske indretning, og 69 %, at de har ændret praksis i de daglige rutiner. Blandt dagplejepædagogerne angiver lidt færre generelt at have foretaget ændringer i det pædagogiske læringsmiljø. 60 % svarer, at de har ændret praksis i de daglige rutiner, mens 49 % svarer, at de har ændret noget i indhold eller form på planlagte aktiviteter.

Fokusområdet Evalueringskultur er et væsentligt element i den styrkede pædagogiske læreplan og handler om, at lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederne fra de to fokusgrupper påpeger, at hvis de skal pege på videnshuller, så er der behov for mere viden om, hvordan man konkret arbejder med børneperspektiver og børn i udsatte positioner. De understreger, at det ikke handler om viden om, hvilke børn der er i udsatte positioner, eller hvordan arbejdet med børneperspektiver går, for det oplever lederne, at de allerede ved. I stedet handler det om viden om, hvordan man fx inkluderer et barn med autisme i en vuggestuegruppe på 11 børn eller viden om, hvordan man metodisk arbejder mere med børnenes perspektiver. En leder fortæller:

Vi mangler viden om, hvordan vi kan arbejde med børnenes perspektiv, så det rent faktisk er børnenes perspektiv og ikke en voksenudgave af, hvad vi tror, at de sagde, da vi spurgte dem. Om ikke viden, så fantasi til nye metoder. Vi kan godt have nogle udsagn fra børnene, men hvordan er det egentlig lige, at vi får bearbejdet dem, så det er noget, som vi kan bygge videre på.

Leder

I det hele taget fylder børnenes perspektiv og børn i udsatte positioner meget i lederfokusgrupperne. Ift. børn i udsatte positioner udtaler to ledere:

I [kommunes navn] stiger udgifterne til specialområdet gevaldigt. Så på en eller anden måde bliver vi nødt til at kigge på vores almene praksis, og hvordan vi bliver dygtigere til at kunne lave et dagtilbud, hvor flere børn kan få det godt og få det, de har brug for, med de ressourcer, vi har. Det er en kæmpe opgave, for jeg tror ikke, at vi kan blive ved med at få hjælp og blive ved med at sende videre.

Leder

Vi får en masse sparring, men vores sparringspartnere kommer også til kort, for det er meget af det samme, de [børnene] kalder på. Piktogrammer, små grupper. Det bliver lidt en plade med de samme tiltag, som bliver sat i gang, men som vi allerede har i vores almene praksis ift. stilladsering for de børn, som har brug det. Det handler selvfølgelig også om normalitetsbegrebet, og der vil altid være nogle børn, der er på kanten af fællesskabet. Men jeg må sige, at jeg har virkelig nogle medarbejdere, som godt ved, at det handler rigtig meget om læringsmiljøet og organisering af praksis. Men vi har kun de ressourcer, vi har, og vi kan ikke have børn, der er i en tre-mandsgruppe fra 8 om morgenen til 16 om eftermiddagen.

Leder

I fokusgruppen med det pædagogisk personale er der ligeledes fokus på redskaber og metoder til konkret at arbejde med områder som forældresamarbejdet, fx metoder til den svære samtale, og leg, fx redskaber til at observere og være til stede rundt om børnenes leg uden at intervenere.

Men vi mangler viden om og kompetencer til de svære samtaler [med forældre]. Vi mangler guides og viden til de svære samtaler. Vi har en tredjedel forældre, der ikke taler dansk, så det er ekstra svært, når der er tolk eller oversættelse.

Pædagog

I forlængelse af forældresamarbejdet uddyber en pædagogisk personale, at der kan være særlige udfordringer i forhold til at få viden om konkrete børn i udsatte positioner, da viden fra PPR opleves først at komme ret sent i forhold til børnenes udfordringer. Endvidere oplever medarbejderen at mangle generel faglig viden om bestemte grupper af børn i udsatte positioner og problemstillinger forbundet hertil.

Selvom både ledere og pædagogisk personale i udgangspunktet vurderer, at de ikke mangler viden i forhold til realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan, så er der alligevel en positiv indstilling til behovet for viden. Som fokusgruppen skrider frem, får de også talt sig ind på nogle enkelte vidensbehov i relation til forældresamarbejdet, børn i udsatte positioner og børneperspektiver. Det gennemgående synspunkt er dog stadig, at det, der mangler mest, er tid.

2.2 Viden fra måleredskaber og egne undersøgelser

På tværs af de tre fokusgrupper med lederne og pædagogisk personale fremstår det tydeligt, at de alle har en stor mængde data, både ift. det strukturelle (sygefravær, personaleudskiftning mv.), det processuelle (viden om det pædagogiske læringsmiljø) og betydningen for børnene (generel udvikling, sproglig udvikling, motorisk udvikling, trivsel mv.). Blandt fokusgruppedeltagerne, som er fra 12 forskellige institutioner, nævnes i alt 14 forskellige måleredskaber. De omtalte redskaber kan ses i tabellen nedenfor. Flere af redskaberne anvendes i flere institutioner.

TABEL 2.1

Redskaber til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø eller betydning for børnene, som nævnes i fokusgrupperne

Læringsmiljø	Betydning for børnene
KIDS	TRAS
DCUM's Dagtilbudstermometret	Sprøgvurdering 3-6
Rambølls Pædagogiske Læringsmiljøvurdering	Sprogtrappen
	Rambøll Dialoghjul
	Alle med
	TrasMo
	Ressourcevurdering (Rambøll)
	Rambøll Motorik
	Farvel og Goddag
	Rambøll Alsidig Udvikling
	Relationsanalyse

Ud over måleredskaber arbejdes der også med andre indsamlings- og evalueringmetoder som forældretilfredshedsundersøgelser, Redskab til selvevaluering, SMITTE-modellen, børneinterviews, aktionslæring og andre lokalt udviklede skabeloner og refleksionsark. Samlet set har lederne og pædagogisk personale fra fokusgrupperne derfor en mængde viden om det pædagogiske læringsmiljø og betydning for børnene i form af fx viden om børnenes sprog, børnefællesskaberne, deres motorik mv.

Under fokusgrupperne er lederne og pædagogisk personale desuden blevet spurgt ind til, hvilken viden de oplever, at de får fra tilsyn. Det er et udbredt perspektiv i fokusgrupperne, at de ikke får viden fra tilsyn, som de ikke allerede havde. En leder fortæller:

Vi har tilsyn flere gange om året, og på et af besøgene er der også andre institutionsledere med. Det er 1½ time hver gang. Jeg er ikke blevet præsenteret for noget, jeg ikke vidste i forvejen.

Leder

For en gruppe ledere handler det ikke om, at tilsynet er dårligt, men blot at de allerede havde den viden, mens det for en anden gruppe handler om, at tilsynet er tilrettelagt på en måde, som de anser som uhensigtsmæssig og spild af tid. Blandt det pædagogiske personale fortæller en pædagog, at tilsynet er med til at give dem viden om, hvad der fungerer, og hvad der fungerer mindre godt, mens en anden pædagog fortæller, at de ikke får direkte viden fra tilsynet, men snarere løbende opdateringer fra deres leder:

Som udgangspunkt er det ikke noget, som vi som ansatte er en stor del af. Når de kommer, så går de en runde, når de kommer på besøg [...] og de snakker med vores ledelse, og er der noget, der skal op at vende, så tager vi det på ét af vores fire årlige personalemøder, hvor det også kommer op at vende med nyt fra kontoret, hvis der er noget, vi skal være særlig opmærksom på.

Pædagog

Eksempler på redskaber, der nævnes

Pædagogisk Læringsmiljøvurdering (PLV) er en relancering af det tidligere redskab Rambøll Lege- og Læringsmiljøvurdering (LLMV 2.0). Formålet med PLV er at beskrive og udvikle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud efter lovgivningens anvisninger. Det består af tre forskellige spørgeskemaer. Et spørgeskema målrettet medarbejdere, ledere og eksterne observatører, et spørgeskema målrettet forældrene og et spørgeskema målrettet de ældste børn i institutionen.

Spørgeskemaerne er struktureret, så alle informantgrupper besvarer nogle overordnede trivsels- og tilfredshedsspørgsmål. Medarbejdere, ledere og observatører besvarer herefter 52 spørgsmål om det pædagogiske grundlag, de seks læreplanstemaer og faglig ledelse i institutionen samt eventuelt lokalt formulerede spørgsmål. Spørgeskemaet målrettet børnene består af en række spørgsmål til at vurdere barnets trivsel, hvor børnene selv besvarer spørgsmål om deres egen dagligdag i dagtilbuddet. Spørgsmålene er ifølge udvikleren formuleret med henblik på at undersøge de aspekter, som der er forskningsmæssigt belæg for at have mest betydning for børns trivsel i dagtilbud. I spørgeskemaet målrettet forældrene indgår 50 spørgsmål, som stammer fra Indenrigsministeriets spørgeramme for brugertilfredshedsundersøgelser i dagtilbud.

ALLE MED er udviklet i Norge. Baggrunden for udviklingen af redskabet var et ønske om at lave et redskab, som dagtilbud kunne bruge som en systematisk forberedelse til forældre-samtaler om barnets generelle udvikling. Desuden var det et ønske at gøre det muligt at etablere et fælles sprog som udgangspunkt for bedre samarbejde på tværs af dagtilbud og mellem dagtilbud og skole. Redskabet består af et vejledningshæfte og et observations-skema i form af et cirkelskema, som det pædagogiske personale udfylder på baggrund af observationer af barnet. Cirkelskemaet er inddelt i seks måleområder:

- Sprog
- Leg
- Trivsel
- Hverdagsaktiviteter
- Sansning/motorik
- Socioemotional udvikling.

Inden for hvert af de seks måleområder er der tre udsagn om barnets generelle udvikling fordelt på fem aldersgrupper i aldersspændet 1-6 år. For hvert udsagn skal det pædagogiske personale besvare udsagnene med enten "Kan ikke/gør ikke", "Kan delvist/gør delvist" eller "Kan/gør" ved at farvelægge udsagnets felt med hhv. ingen farve, skravering eller fuldstændig farvelægning. Man bruger en ny farve for hver observationsperiode.

2.3 Opmærksomhedspunkter ift. en national undersøgelse

I fokusgrupperne er lederne og det pædagogiske personale spurgt ind til følgende:

- Er det noget, I tænker, at en national kvalitetsundersøgelse skal indebære?
- Har I særlige opmærksomhedspunkter, som I mener, at arbejdet med tilrettelæggelsen af en national kvalitetsundersøgelse bør tage højde for? Hvad skal der til for, at I vil opleve undersøgelsen som relevant?
- Er der temaer, som vi endnu ikke har talt om, som I vurderer, at det vil være relevant, at en kvalitetsundersøgelse tilvejebringer viden om?

På tværs af de to fokusgrupper med ledere er nedenstående de mest fremtrædende temaer fra det fælles pædagogiske grundlag, som lederne vurderer er vigtige i en national undersøgelse:

- Børnesyn
- Børn i udsatte positioner
- Børneperspektiver og dannelse
- Pædagogisk læringsmiljø hele dagen.

Børn i udsatte positioner nævnes i sammenhæng med, at lederne oplever det som en stor og voksende opgave. En gruppe af ledere nævner leg, mens en enkelt leder nævner forældresamarbejde og siger, at det er væsentligt for at skabe dagtilbud af høj kvalitet at blive bedre til at inddrage forældrene og vigtigt, at forældrene er trygge ved at overlade deres børn til dagtilbuddet. Sammenhæng til børnehaveklassen nævnes, når lederne bliver bedt om at pege på elementer, som de ikke har prioriteret. Ifølge lederne handler det om, at sammenhæng til børnehaveklassen er et element, som de føler, at de har arbejdet med i mange år.

Særligt børneperspektivet er fremtrædende i fokusgrupperne med lederne. En leder fortæller:

Det er så vigtigt. Når det går stærkt, så glemmer vi, hvordan det er at være barn i det her, så bliver det voksenstyret.

Leder

Blandt pædagogisk personale fremhæves også børnesyn, børneperspektiver og børn i udsatte positioner som vigtige. Personalet fremhæver nedenstående temaer fra det pædagogiske grundlag som de særligt vigtige i en national kvalitetsundersøgelse, da de blev bedt om at prioritere tre ud af de ni elementer:

- Forældresamarbejde
- Leg
- Børn i udsatte positioner
- Børnesyn
- Børneperspektiver

Det skal påpeges, at to af de deltagende institutioner begge har en stor gruppe af udsatte børn og forældre, og derfor er det også naturligt, at det særligt er de to elementer, som fylder i denne fokus-gruppe. Derudover påpeger en af de interviewede, at vedkommende har lyst til kun at fremhæve børneperspektiver og ikke dannelse, selvom de to fremgår af samme element i det pædagogiske grundlag. Interviewpersonen begrundet det med, at der i dannelsesbegrebet ligger et fokus på, hvad børnene skal kunne som voksne, hvor børneperspektivet i højere grad handler om, at børnene har en egenverdi som børn.

Ingen af interviewpersonerne nævner emner, som ligger ud over det fælles pædagogiske grundlag, som relevante for en kvalitetsundersøgelse.

Overordnet set vægter ledere og personale således nogle elementer lidt forskelligt, men det skal også ses i sammenhæng med, at de er blevet bedt om kun at fremhæve de tre elementer, de ser som det allervigtigste. Det betyder således ikke nødvendigvis, at de punkter, der ikke er nævnt, ikke opleves som vigtige. Ledere og personale er meget enige i, at det er vigtigt at fokusere på børnesyn, børneperspektiver og børn i udsatte positioner.

Ift. tilrettelæggelsen af undersøgelsen nævnes en række forskellige opmærksomhedspunkter:

- Hvis der gennemføres en undersøgelse blandt forældre, er det vigtigt, at det ikke bliver en ønskeliste eller en tilfredshedsundersøgelse, men at man metodisk er meget opmærksom på, hvad forældrene egentlig har viden om ift. pædagogisk praksis inden i dagtilbuddene.
- Vigtigt, at dagtilbuddenes vilkår bliver tænkt ind og synliggjort, så det ikke blot bliver en undersøgelse af "store drømme om, hvordan kvaliteten burde være".
- Vigtigt at forholde sig til COVID-19's betydning for arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan de seneste år.
- Hvis der skal udvikles materiale til daginstitutioner på baggrund af undersøgelsen, er det vigtigt, at det er beskrivelser af konkrete handlinger, pædagogisk personale let kan implementere i hverdagen.
- Vigtigt med kobling til rekrutteringsvanskelighederne, kvaliteten af pædagoguddannelsen og lignende.
- Vigtigt at få børnenes perspektiv med.
- Vigtigt at få forældrenes perspektiv med.
- Inddragelse af praksis.

Appendiks A – Interviewguides

Interviewguide, pædagogiske ledere

Introduktion af projektet Baggrund (5 minutter)

Moderator og referent præsenterer sig selv + tak for deltagelse.

Regeringen og KL har i forbindelse med aftale om kommunernes økonomi 2022 aftalt, at der skal gennemføres en kvalitetsundersøgelse på dagtilbudsområdet. Børne- og Undervisningsministeriet har bedt VIVE og Danmarks Evalueringsinstitut om at udarbejde en forundersøgelse til kvalitetsundersøgelsen. Formålet med forarbejdet til kvalitetsundersøgelsen er overordnet at skabe et vidensbaseret grundlag for, at der kan tages stilling til kvalitetsundersøgelsens form, indhold og proces for gennemførelse.

Dette interview indgår i den del af forundersøgelsen, der skal indsamle viden om, hvilken viden man har brug for i forbindelse med realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan, herunder det pædagogiske grundlag, på nationalt, kommunalt og lokalt niveau. Her er fokus på det lokale niveau, hvor vi både taler med jer, som er pædagogiske ledere, og i en anden fokusgruppe pædagogisk personale.

Når I taler sammen i dag, skal I udelukkende svare ud fra jeres eget perspektiv på, hvilken viden og data I har brug for i jeres arbejde med realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan.

Dette er en fokusgruppe. Derfor er formålet, at I taler sammen om, hvad I mener, at I mangler af viden. Det er ikke formålet med drøftelserne, at I skal ende med at være enige. Der er ikke rigtigt svar. Det er også relevant viden, hvis I har forskellige perspektiver på spørgsmålene.

Ministeriet vil gerne vide, hvad der er på spil ude i praksis, derfor snakker vi med eksperter, og derfor snakker vi med jer, I er nemlig eksperter i jeres praksis. Der er mange ting, vi gerne vil omkring, så det er muligt, at jeg kommer til at være styrende i forhold til tiden, så vi kommer rundt om tema-tikkerne, og alle får mulighed for at komme til orde.

Information om fokusgruppe og afrapportering

Henvis til GDPR-information, fremsendt forud for fokusgruppe

Data, som er indsamlet i forbindelse med undersøgelsen, vil blive opbevaret sikkert indtil undersøgelsens offentliggørelse, hvorefter de vil blive slettet eller arkiveret i henhold til gældende lov.

Det kommer ikke til at fremgå af afrapporteringen, hvilke dagtilbud som har deltaget. Navne på informanter vil ikke fremgå af afrapporteringen.

Tilsagn til, at vi optager fokusgruppe.

Deltagelse frivillig.

Interviewets struktur/temaer

Informanternes egne tanker om, hvilken viden og data der er relevant på lokalt niveau.

Afsæt i realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan.

- Det pædagogiske grundlag.
- De seks læreplanstemaer.

Deltagerpræsentation (10 minutter)

Navn, stilling, organisering i jeres institution, børnegruppe (størrelse, nogle særlige karakteristika), særlig pædagogisk fokus/profil?

Fokusgruppespørgsmål

Informanternes egne refleksioner om vidensbehov (20 minutter)

Vi starter med en lille individuel refleksionsøvelse, hvor I hver især lige får mulighed for at samle tankerne og evt. notere et par stikord.

Individuel refleksion: I må gerne starte med hver især at tænke på jeres arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan, og i den forbindelse reflektere over, hvordan I så egentlig ved, hvordan det går? I kan også tænke på et konkret element i det pædagogiske grundlag, fx børn i udsatte positioner, eller tema, fx krop, sanser og bevægelse. Jeg vil gerne have jer til at overveje følgende:

- Hvor langt vurderer I, at I er nået med realiseringen af SPL?
Hvilken viden eller data bruger I til at svare på det spørgsmål? Hvorfor ved I, hvor langt I er?
- Er der noget viden, I savner ift. at kunne foretage denne vurdering af, hvor langt I er?

Opsamling: Er der nogen af jer, som vil dele med os andre, hvad I har tænkt over/noteret ned?

Nu vil vi gerne dykke lidt mere ned i jeres vidensbehov ift. jeres arbejde med kvalitetsudvikling. Dvs. hvilken viden har I brug for i arbejdet med at udvikle kvaliteten af jeres dagtilbud. Kvalitet kan forstås som tre elementer:

- **Strukturel kvalitet:** Strukturel kvalitet er en samlet betegnelse for de rammer og forhold, som den pædagogiske praksis arbejder inden for, og som er påvirket af økonomi, organisering, ledelse m.m. i dagtilbuddet. Det er fx dagtilbuddets fysiske rammer, normering og gruppestørrelse.
- **Proceskvalitet:** Proceskvalitet er den kvalitet, der findes i det pædagogiske arbejde, og som opstår bl.a. i relationer mellem børn og voksne og gennem læringsmiljøets stimulering af børns sprog. Proceskvalitet omfatter også kvaliteten af de pædagogiske kompetencer med hensyn til interaktion med børn i forbindelse med leg og læring.
- **Resultatkvalitet:** Resultatkvalitet handler om, hvad børnene får ud af at gå i dagtilbud, både her og nu og på længe sigt. Det gælder børns trivsel, læring og udvikling – kognitivt, socialt og motorisk.

Når vi snakker om viden, kan det altså være viden om de her tre kvalitetsformer, men det kan fx også omhandle:

- Viden om ledelse, pædagogisk praksis dagtilbud, samarbejde mellem dagtilbud og samarbejde med skole, sundhedspleje, omgivende samfund
- Viden om tilfredshed med forskellige forhold blandt børn, forældre, personale og ledelse.
- Viden om (karakteristika) børn, familier, personale og ledere.

Hvilken viden får I fra tilsynet? (dels praktisk – hvordan får de viden? En rapport, en samtale, bestemte typer data? Dels mere overordnet – altså hvad får de viden om?)

Hvilke andre data har I til rådighed i jeres kommune?

Andre typer data, som kunne være brugbare?

Hvilken viden oplever I, at I har brug for at understøtte jeres medarbejders pædagogiske arbejde? Forældresamarbejde?

Kan I give eksempler på viden fra undersøgelser, data eller lignende, som har været brugbare for jer i jeres arbejde?

Har I eksempler på situationer, hvor I har oplevet, at mangle central viden fra central hold ift. jeres pædagogiske arbejde i jeres institution?

Er der viden, som I oplever ikke at have brug for? Hvis ja, hvilken?

Realisering af den styrkede pædagogiske læreplan

Det pædagogiske grundlag (30 minutter)

Hvis vi ser på de ni elementer (Bede dem ned se det slide, som vi har sendt med Zoom-invitationen). Er der så nogle elementer, hvor I tænker I mangler noget viden for at komme i mål med det element?

- I forhold til jeres opgaver?
- I forhold til jeres medarbejders opgaver?
- Tema – hvad er det viden om?
- Hvilken slags viden? (forskning eller viden om, hvordan det går).
- Type af viden (de tre kvalitetsparametre, de andre videnseksempler).

Evalueringskultur: Hvordan evaluerer I? Bruger I data der eller anden form for viden?

Kan I give eksempler på viden fra undersøgelser, data eller andet vedr. det pædagogiske grundlag, som har været brugbare for jer? Opfølgning: Hvorfor er de brugbare?

Har I eksempler på situationer, hvor I har oplevet at mangle central viden om elementerne i det pædagogiske grundlag ift. jeres pædagogiske arbejde i jeres institution?

De seks læreplanstemaer (15 minutter)

Er der viden om de seks læreplanstemaer, som I vurderer, at I har behov for?

- I forhold til jeres opgaver?
- I forhold til jeres medarbejderes opgaver?
- Tema – hvad er det viden om?
- Hvilken slags viden? (forskning eller viden om, hvordan det går).
- Type af viden (de tre kvalitetsparametre, de andre videnseksempler)

Kan du give eksempler på viden fra undersøgelser, data eller andet vedrørende læreplanstemaerne, som har været brugbare for dig/jer? Opfølgning: Hvorfor var de brugbare?

Har du eksempler på situationer, hvor I har oplevet at mangle viden om læreplanstemaer?

Øvrige krav i Den Styrkede Pædagogiske Læreplan. OBS. Kun hvis der er tid

Er der andre af de temaer, som er behandlet i den styrkede pædagogiske læreplan, som I har behov for viden om?

- Evalueringskultur i dagtilbud
- arbejdet med de fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø
- Samarbejde med lokalsamfundet.

Øvrige temaer:

- Er det noget, I tænker, at en national kvalitetsundersøgelse skal indebære?
- Har I særlige opmærksomhedspunkter, som I mener, at arbejdet med tilrettelæggelsen af en national kvalitetsundersøgelse bør tage højde for? Hvad skal der til for, at I vil opleve undersøgelsen som relevant?
- Er der temaer, som vi endnu ikke har talt om, som I vurderer, at det vil være relevant, at en kvalitetsundersøgelse tilvejebringer viden om?

Interviewguide, pædagogisk personale

Introduktion af projektet

Interviewets struktur/temaer

Informanternes egne tanker om, hvilken viden og data der er relevant på lokalt niveau.

Afsæt i realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan:

- Det pædagogiske grundlag
- De seks læreplanstemaer.

Deltagerpræsentation (10 minutter)

Navn, stilling, organisering i jeres institution, børnegruppe (størrelse, nogle særlige karakteristika), særlig pædagogisk fokus/profil?

Fokusgruppespørgsmål

Informanternes egne refleksioner om vidensbehov

Vi starter med en lille individuel refleksionsøvelse, hvor I hver især lige får mulighed for at samle tanker og evt. notere et par stikord:

- Hvordan ved du i hverdagen, at der er kvalitet på jeres stue?
- Hvad for noget viden har du?
- Hvilken viden eller data har I, som fortæller jer noget om kvaliteten i jeres dagtilbud?
- Noget viden, som I mangler?

Hvilken viden bruger I til at finde ud af, hvor langt I er med realiseringen af den styrkede pædagogiske læreplan? Fx tænk på konkret element fra det pædagogiske grundlag, fx børnefællesskaber. Hvilken viden eller data bruger I til at vurdere, hvor langt I er med at komme i mål med det, efterleve det?

Bruger I nogle redskaber i jeres dagtilbud? Hvordan bruger I den viden, som de redskaber giver jer?

Får I noget viden, som I ikke har brug for?

Nu vil vi gerne dykke lidt mere ned i jeres vidensbehov ift. arbejde med kvalitetsudvikling. Dvs. hvilken viden har I brug for i arbejdet med at udvikle kvaliteten af jeres dagtilbud? Kvalitet kan forstås som tre elementer:

- **Strukturel kvalitet:** Strukturel kvalitet er en samlet betegnelse for de rammer og forhold, som den pædagogiske praksis arbejder inden for, og som er påvirket af økonomi, organisering, ledelse m.m. i dagtilbuddet. Det er fx dagtilbuddets fysiske rammer, normering og gruppestørrelse.
- **Proceskvalitet:** Proceskvalitet er den kvalitet, der findes i det pædagogiske arbejde, og som opstår bl.a. i relationer mellem børn og voksne og gennem læringsmiljøets stimulering af børns sprog. Proceskvalitet omfatter også kvaliteten af de pædagogiske kompetencer med hensyn til interaktion med børn i forbindelse med leg og læring.
- **Resultatkvalitet:** Resultatkvalitet handler om, hvad børnene får ud af at gå i dagtilbud, både her og nu og på længe sigt. Det gælder børns trivsel, læring og udvikling – kognitivt, socialt og motorisk.

Har I brug for viden om nogle af de her områder?

Får I viden i forbindelse med det pædagogiske tilsyn? (dels praktisk – Hvordan får de viden? En rapport, en samtale, bestemte typer data? Dels mere overordnet – altså hvad får de viden om?)

Hvilke andre data har I til rådighed i jeres institution?

Andre typer data, som kunne være brugbare?

Hvilken viden oplever I, at I har brug for at understøtte forældresamarbejde?

Kan I give eksempler på viden fra undersøgelser, data eller lignende, som har været brugbare for jer i jeres arbejde?

Har I eksempler på situationer, hvor I har oplevet at mangle central viden fra central hold ift. jeres pædagogiske arbejde i jeres institution?

Er der viden, som I oplever ikke at have brug for? Hvis ja, hvilken?

Realisering af den styrkede pædagogiske læreplan

Hvis vi ser på de ni elementer. Er der så nogle elementer, hvor I tænker I mangler noget viden for at komme i mål med det element – i forhold til jeres opgaver? I forhold til lederens opgaver?

Evalueringskultur: Hvordan evaluerer I? Bruger I data der eller anden form for viden?

Kan I give eksempler på viden fra undersøgelser, data eller andet vedr. det pædagogiske grundlag, som har været brugbare for jer? Opfølgning: Hvorfor er de brugbare?

Har I eksempler på situationer, hvor I har oplevet at mangle central viden om elementerne i det pædagogiske grundlag ift. jeres pædagogiske arbejde i jeres institution?

Er der viden, om de seks læreplanstemaer, som I mangler og vurderer, at I har behov for?

- I forhold til jeres opgaver?
- I forhold til jeres leders opgaver?
- Tema – hvad er det viden om?
- Hvilken slags viden? (forskning eller viden om, hvordan det går).
- Type af viden (de tre kvalitetsparametre, de andre videnseksempler)

Kan I give eksempler på viden fra undersøgelser, data eller andet vedrørende læreplanstemaerne, som har været brugbare for dig/jer? Opfølgning: Hvorfor var de brugbare?

Har du eksempler på situationer, hvor I har oplevet at mangle viden om læreplanstemaer?

Øvrige krav i Den Styrkede Pædagogiske Læreplan

Er der andre af de temaer, som er behandlet i den styrkede pædagogiske læreplan, som I har behov for viden om?

- Evalueringskultur i dagtilbud
- Arbejdet med de fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø
- Samarbejde med lokalsamfundet.

Den nationale undersøgelse

Er det noget, I tænker, at en national kvalitetsundersøgelse skal indebære?

Har I særlige opmærksomhedspunkter, som I mener, at arbejdet med tilrettelæggelsen af en national kvalitetsundersøgelse bør tage højde for? Hvad skal der til for, at I vil opleve undersøgelsen som relevant?

Er der temaer, som vi endnu ikke har talt om, som I vurderer, at det vil være relevant, at en kvalitetsundersøgelse tilvejebringer viden om?

Vidensbehov på lokalt niveau

© 2022 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-607-4

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T
E eva@eva.dk
H www.eva.dk